

MODRO-ZELENA INFRASTRUKTURA

Načrtovanje in umeščanje v prostor

UNIVERZA
V LJUBLJANI

NAČRT ZA
OKREVANJE
IN ODORNOST

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN INOVACIJE

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

VODARSKI POGLED NA MODRO-ZELENO INFRASTRUKTURO PRI NAČRTOVANJU URBANEGA PROSTORA

doc. dr. Darja Istenič

asist. dr. Matej Radinja

izr. prof. dr. Nataša Atanasova

UNIVERZA
V LJUBLJANI

NAČRT ZA
OKREVANJE
IN ODPORNOST

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN INOVACIJE

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

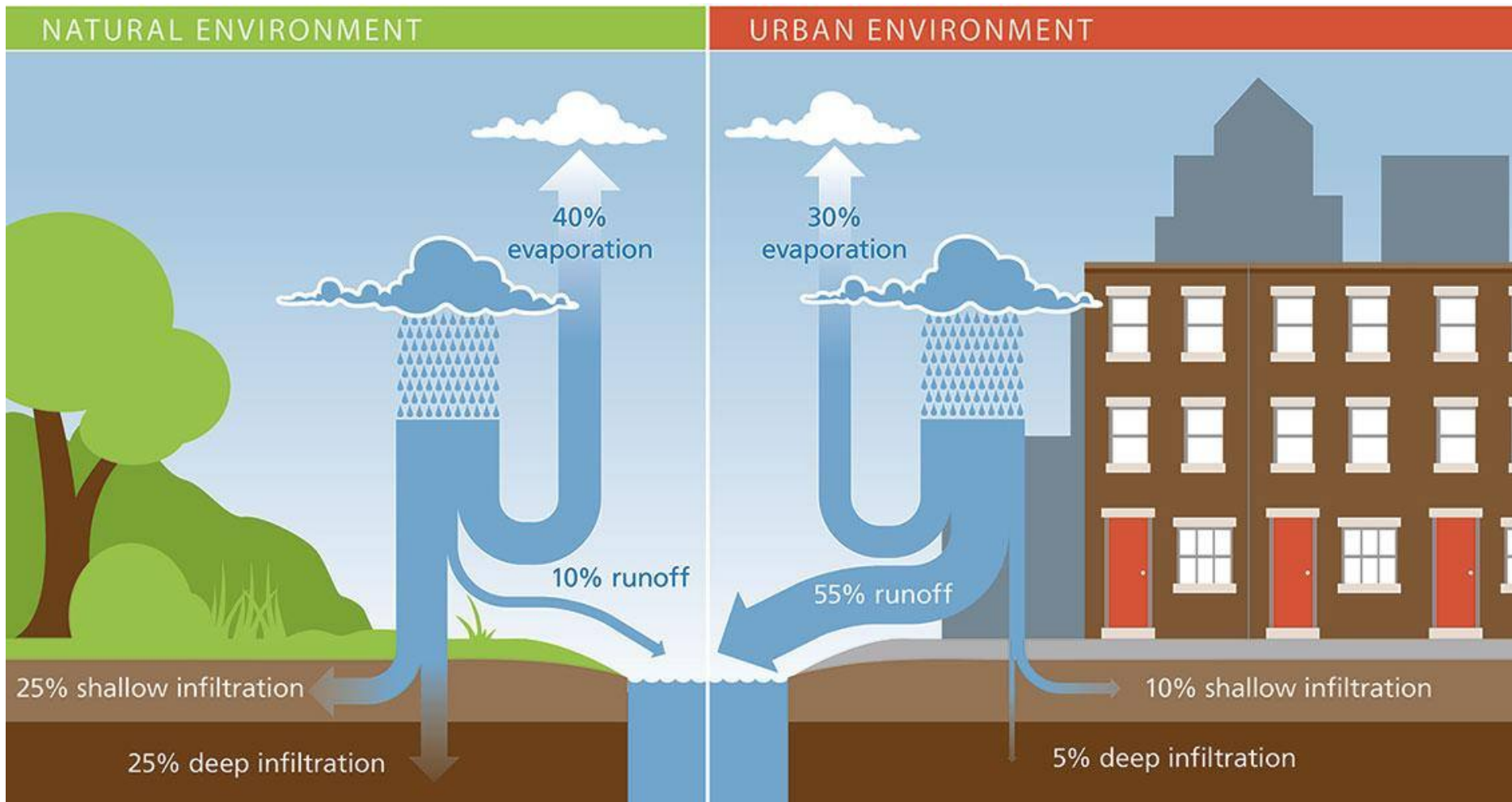
01 Urbana odvodnja

02 Funkcije MZI

03 Tečaj o MZI

04 Primer deževnih vrtov na UL FGG

01 Urbana odvodnja

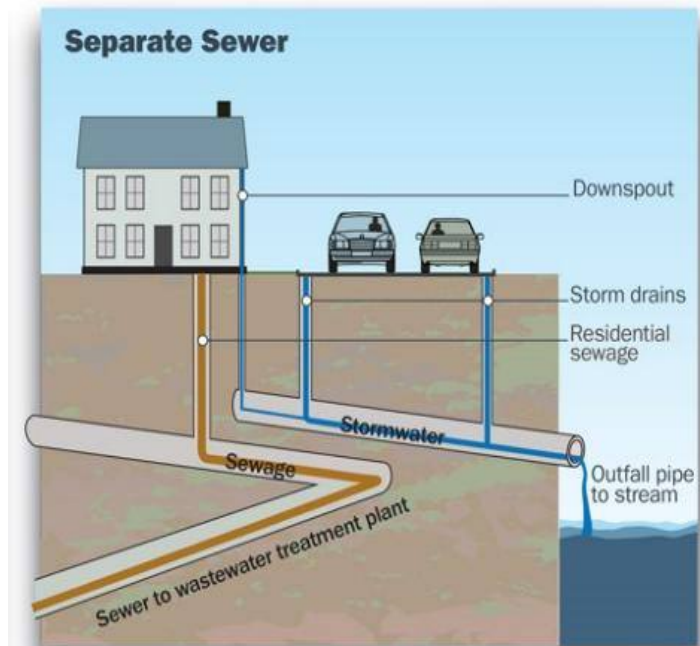
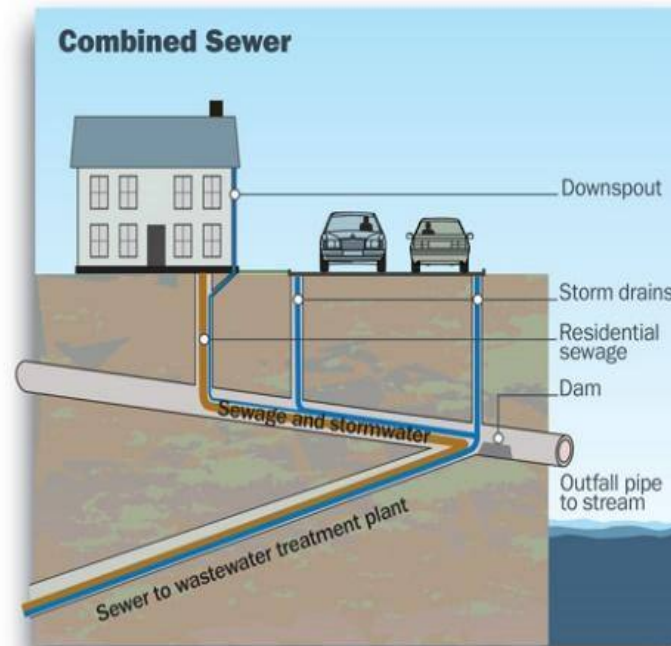
Posledice:

- Hitrejši odtok vode iz pokrajine
- Onesnaževanje voda
- Fizična degradacija sprejemnih vodnih teles (erozija, odlaganje sedimentov)

Vpliv urbanizacije na vodni krog. Vir: City of Detroit Water and Sewerage department

Kanalizacijski sistem

- a) Mešan → prelivni iz razbremenilnikov
- b) Ločen → iztok v okolje
- c) Modro-zelena infrastruktura

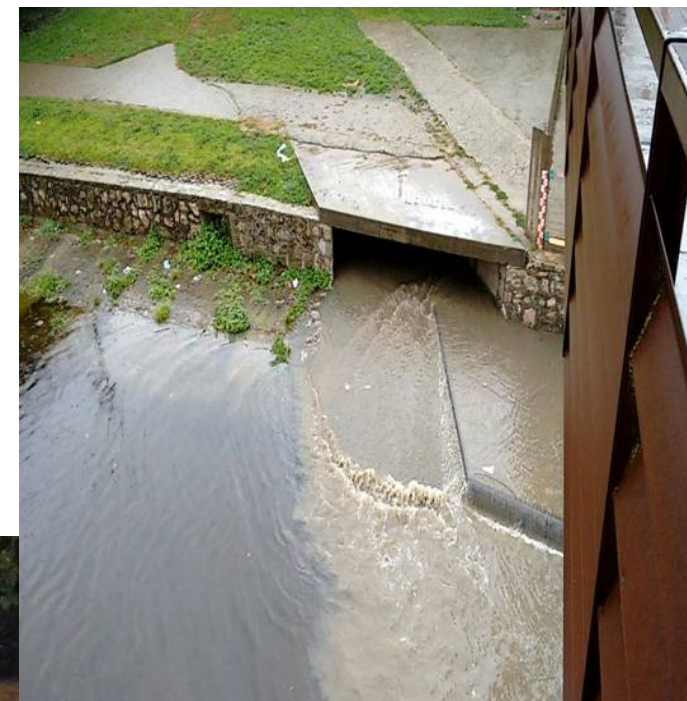

Ekstremni dogodki

- Padavinske poplave
- Prelevi iz razbremenilnikov mešane kanalizacije → onesnaževanje

Foto: M. Radinja, 2021

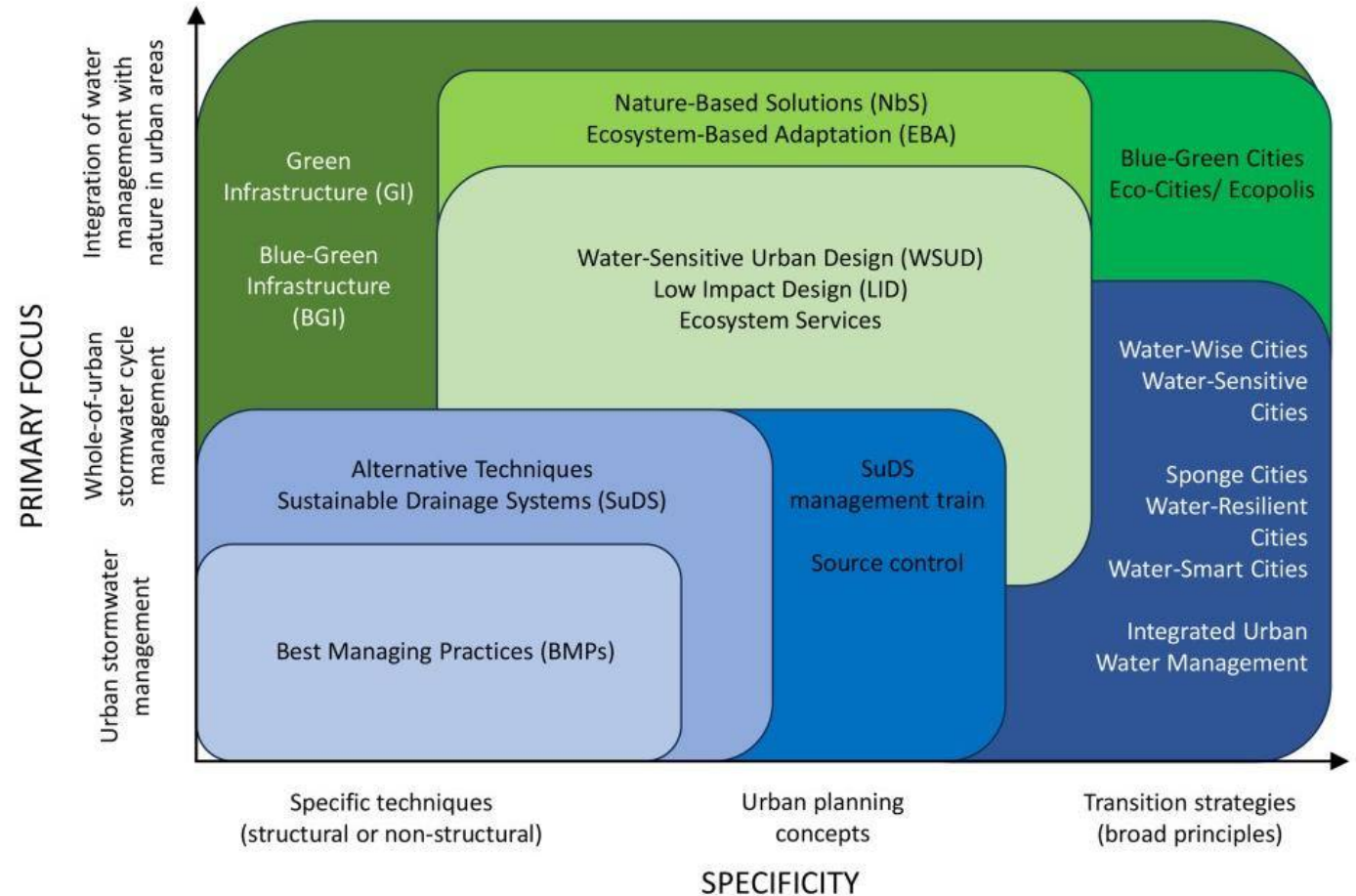
02 Funkcije MZI

MZI definicija

- Modro-zelena infrastrukturo lahko opredelimo kot **naravne in polnaravne (od tod zelena)** decentralizirane sisteme, namenjene upravljanju s **padavinskimi vodami (od tod modra)** v mestih, ki hkrati opravljajo širok nabor ekosistemskih storitev.
- Njihova osnovna filozofija je posnemanje naravnih hidroloških procesov (t.j. zadrževanje, infiltracija, evapo(transpi)racija), katerih cilj je poskrbeti za padavinsko vodo na mestu nastanka ter preprečiti mešanje čiste padavinske vode s sanitarno vodo.

Photo: D. Istenič

Source: Fletcher et al., 2014

Zelena streha

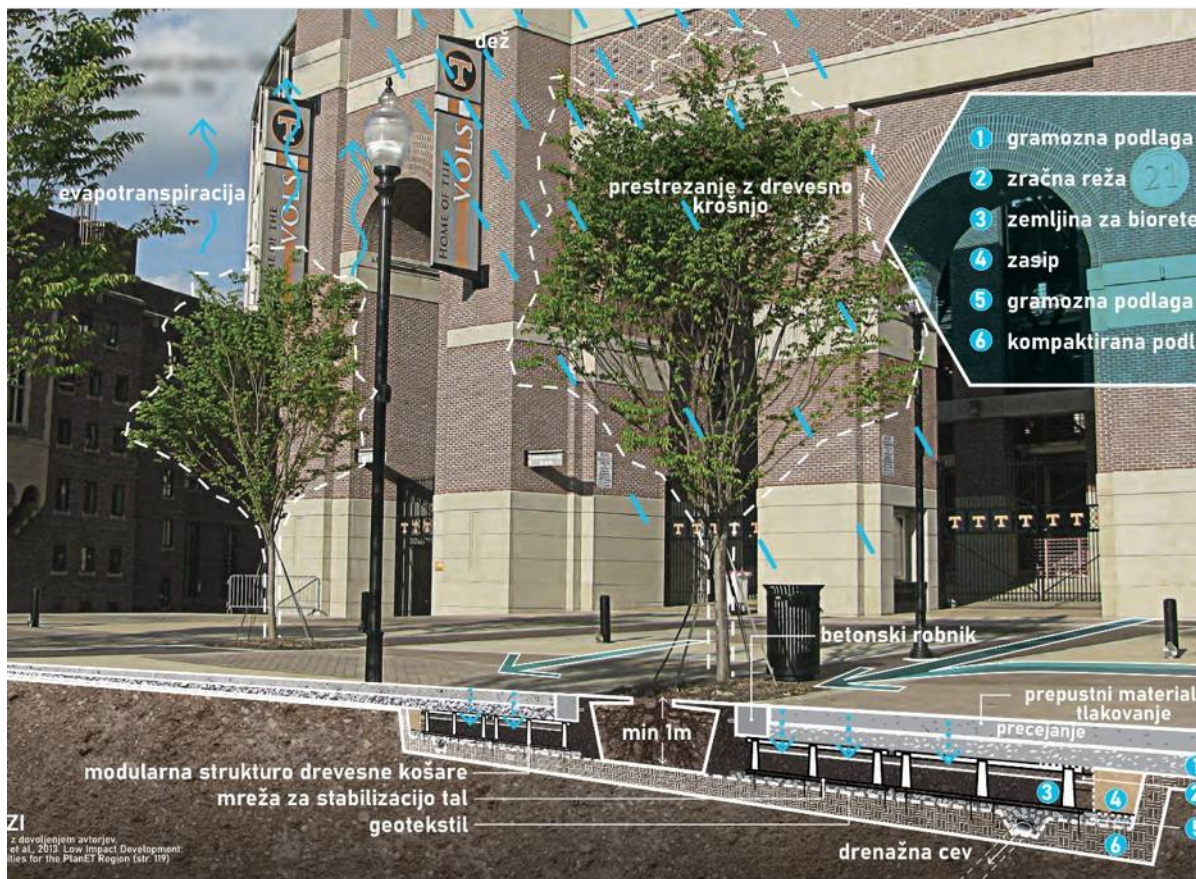

Source: IMZI – Inštitut za modro-zelena infrastrukturo, 2024

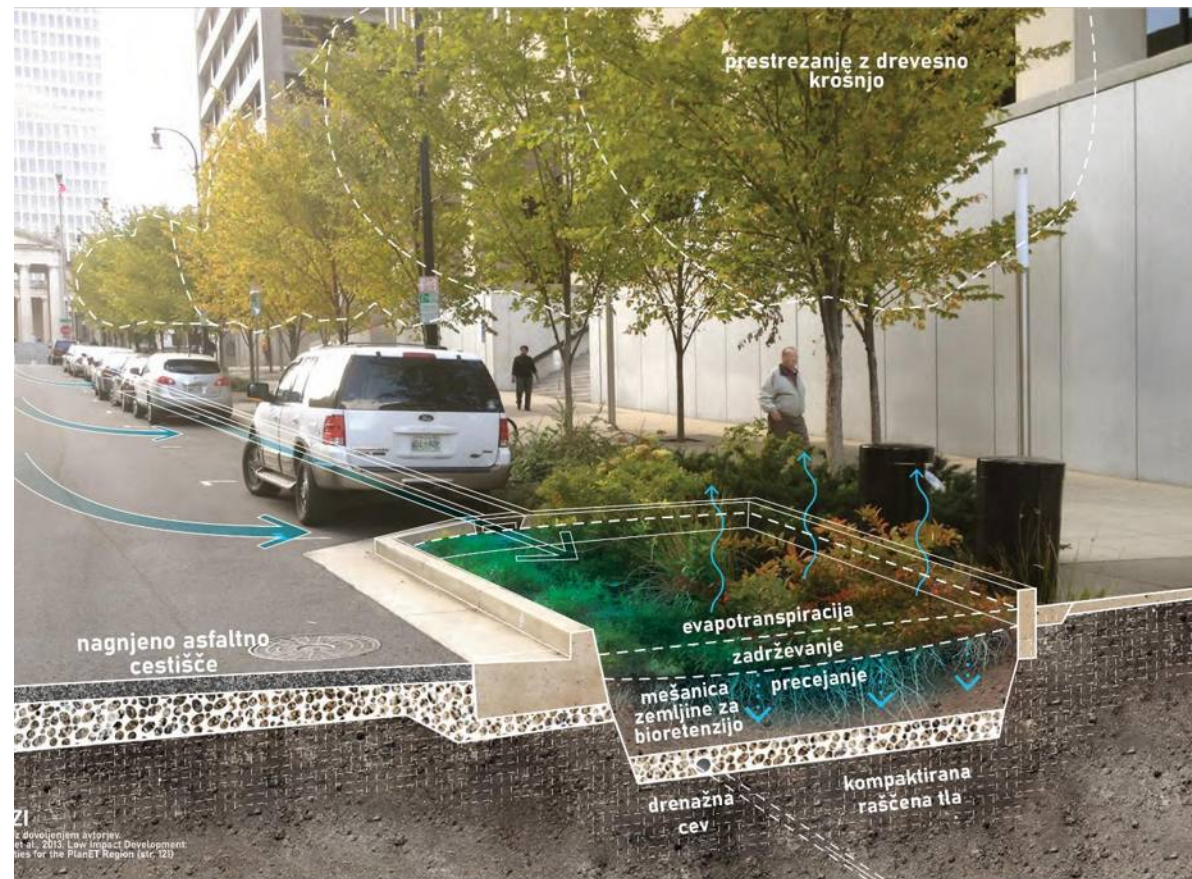
Prepustni tlaki

Drevo z drevesno košaro

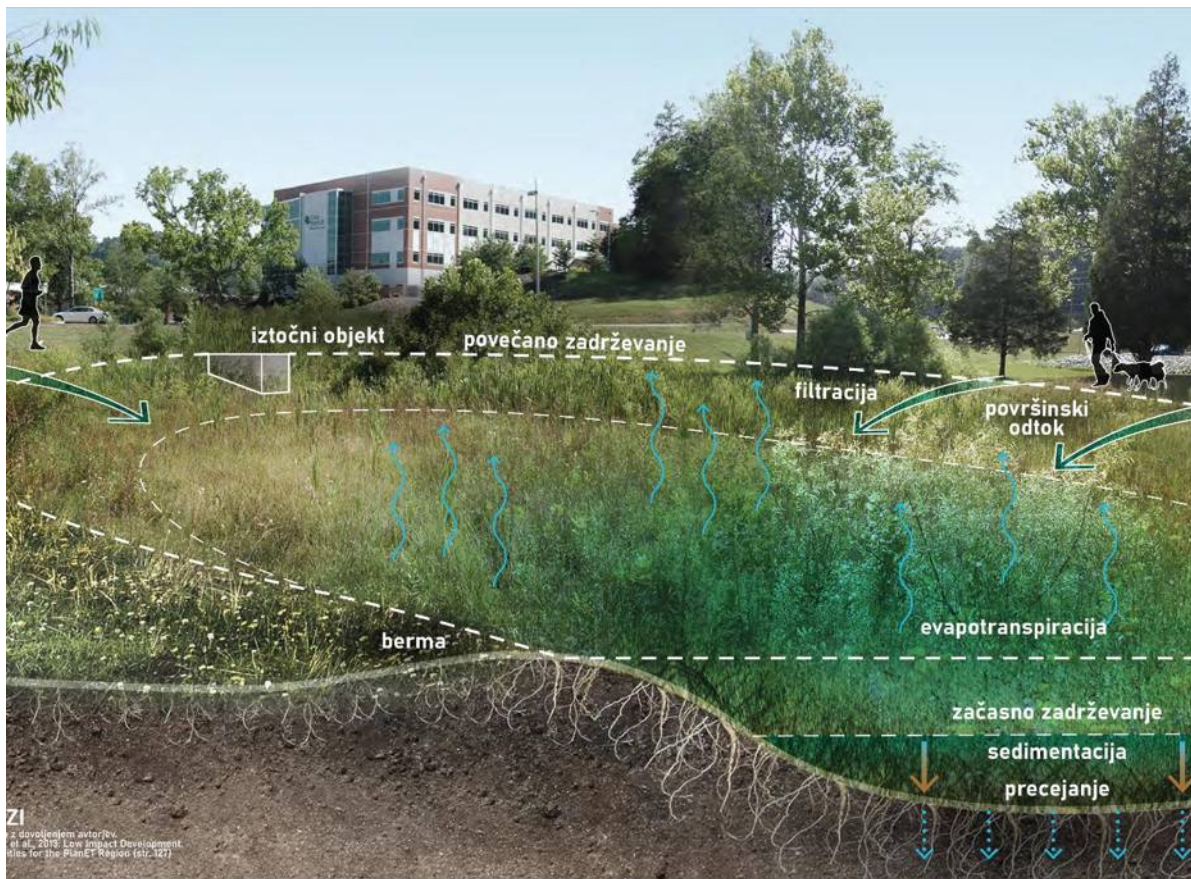

Bioretenzijska enota

Source: IMZI – Inštitut za modro-zelena infrastrukturo, 2024

Suhi zadrževalnik / zadrževalna kotanja

Source: IMZI – Inštitut za modro-zelena infrastrukturo, 2024

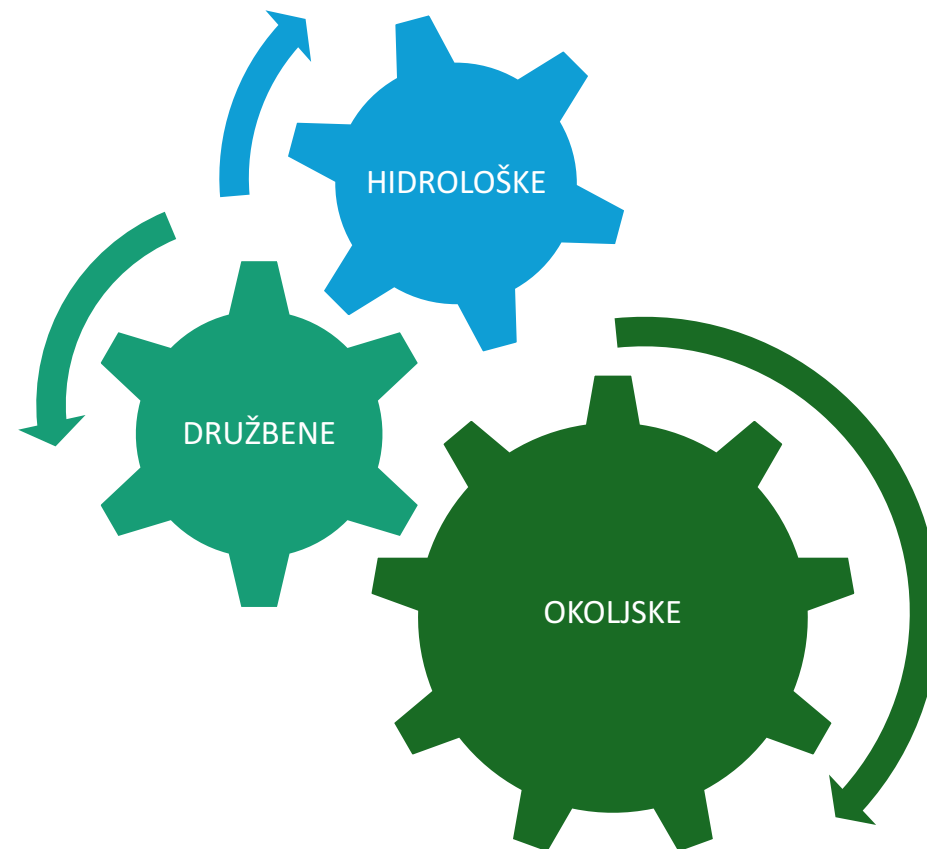
Mokri zadrževalnik

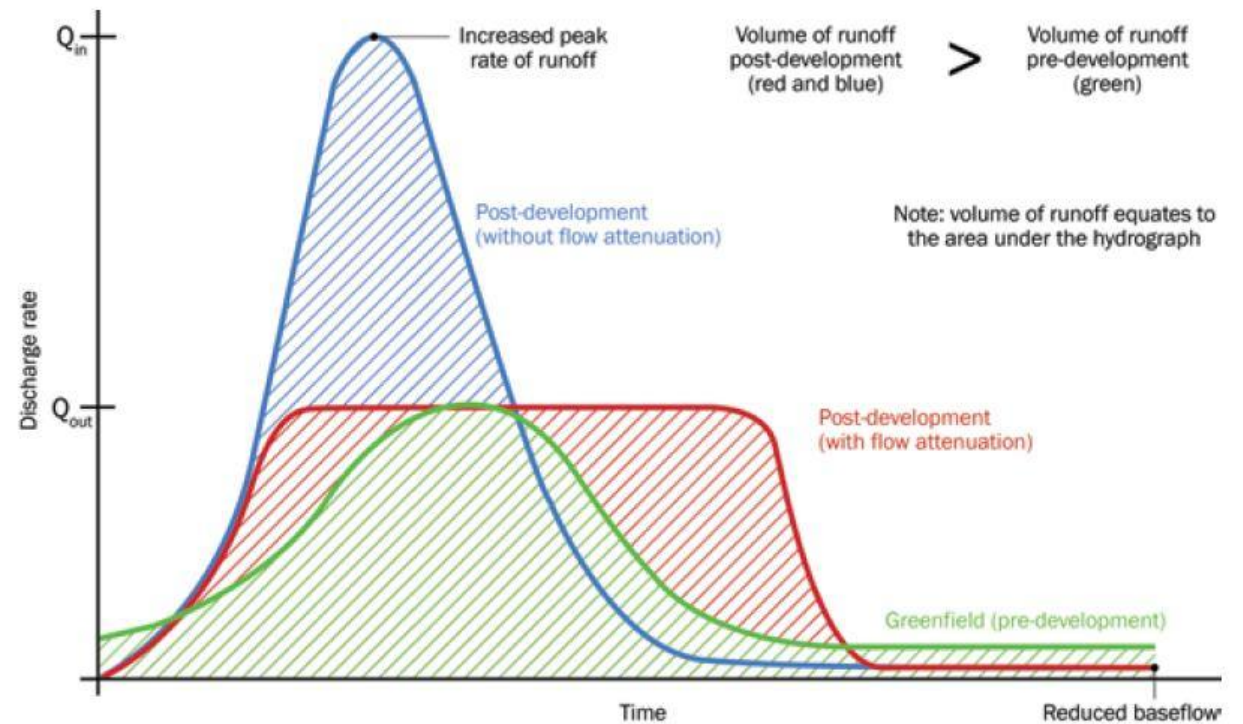
MZI je večnamenska

- Hidrološke, okoljske in družbene funkcije se prepletajo
    - Sinergije in kompeticije
  - Različne klasifikacije in poimenovanja večnamenskih funkcij
    - Hidrološke / okoljske / družbene
    - Podporne / oskrbovalne / regulatorne / kulturne ekosistemske storitve
- Pri načrtovanju in umeščanju MZI moramo prepoznati medsebojno povezanost med funkcijami, vzpostaviti čim večjo sinergijo ter zmanjšati kompromise.

Hidrološke funkcije

- Zmanjševanje pretoka
- Zmanjševanje poplavne ogroženosti
- Varovanje naravnih režimov pretoka
  - Ohranjanje morfologije in ekologije rek, jezer, potokov
- Varovanje kakovosti površinskih in podzemnih voda
- Obnavljanje zalog podtalnice
- Alternativni vir vode

Source: CIRIA, SuDS manual, 2015

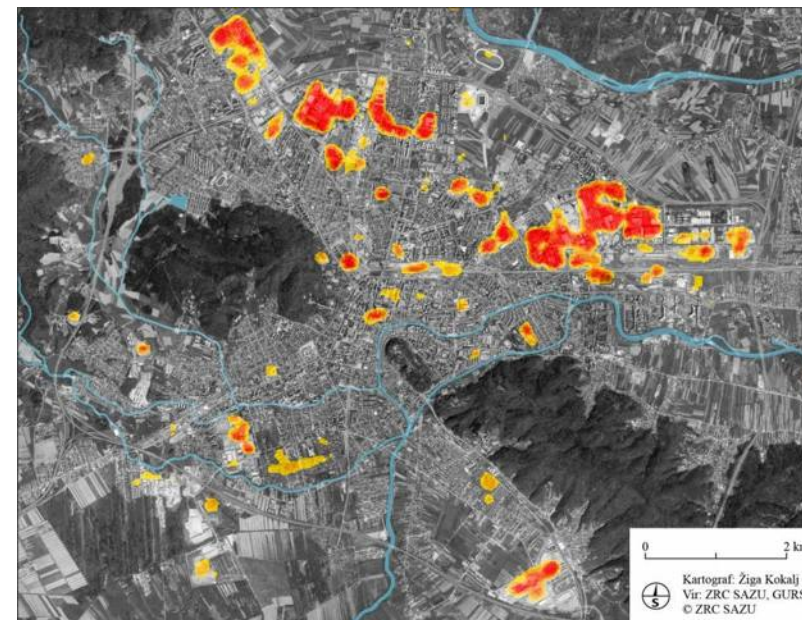
Okoljske funkcije

1. Blaženje toplotnega otoka

Urbana drevesa zagotavljajo senco v Subotici, Srbija

Blaženje toplotnega otoka ni možno brez vode!

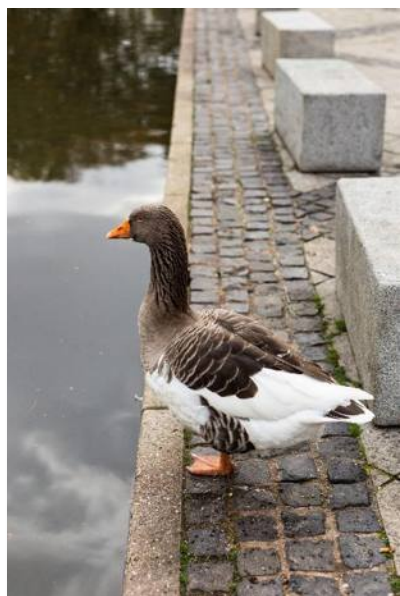
Pod črto: Vročinski valovi: globalno segrevanje ogroža več 100.000 Slovencev

- MZI lahko vpliva na zračno vlago in temperaturo na lokalnem nivoju prek procesov:
  - Evapotranspiracije
  - Ventilacije
  - Senčenja

Okoljske funkcije

1. Blaženje toplotnega otoka
2. Biodiverziteta

Preplet vodnih, obvodnih in kopenskih ekosistemov omogoča veliko raznolikost habitatov!

www.freepik.com

Deževni vrt s številnimi rastlinskimi vrstami ob domu starejših občanov, Middelfart, Danska

Okoljske funkcije

1. Blaženje toplotnega otoka
2. Biodiverziteteta
3. Vezava ogljika in produkcija biomase

Foto: D. Istenič

www.freepik.com

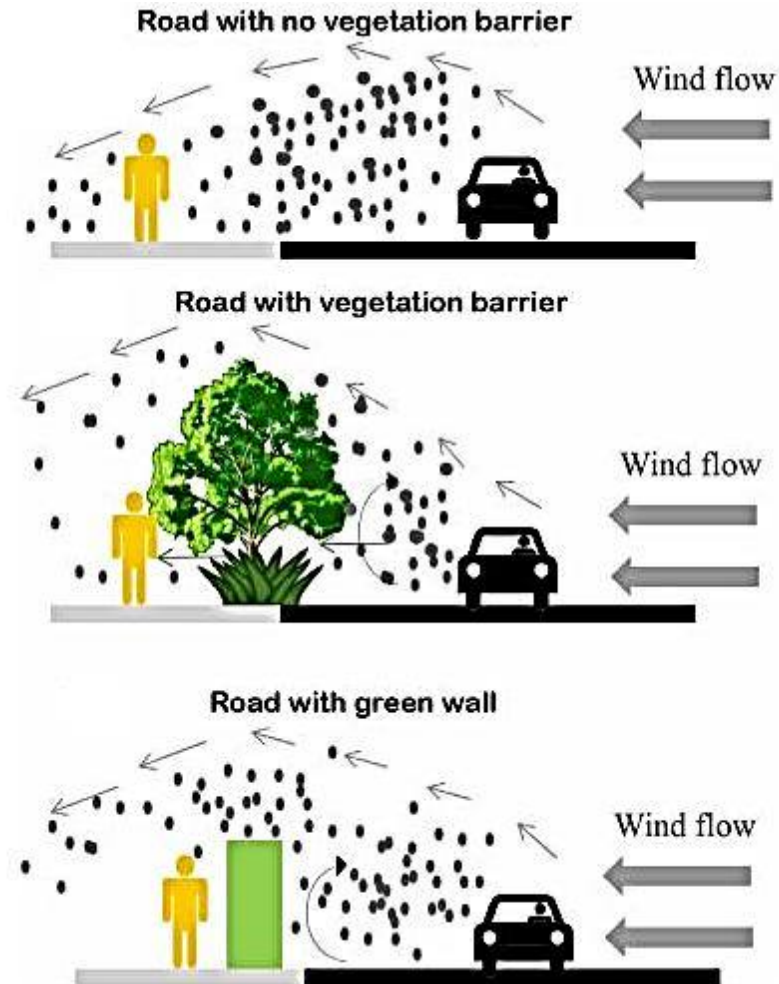
- MZI lahko predstavlja vir biomase
  - Lesna biomasa
  - Biomasa zelenih rastlin

www.freepik.com

Okoljske funkcije

1. Blaženje toplotnega otoka
  2. Biodiverziteteta
  3. Vezava ogljika in produkcija biomase
  4. Izboljšanje kakovosti zraka
- Pomemben je izbor rastlin
    - Morfologija listov na makro in mikro nivoju
    - Gostota listov
    - Velikost in oblika rastlin / krošenj

Source: [Barwise and Kumar, 2020, Designing vegetation barriers for urban air pollution abatement](#)

Environmental functions

1. Blaženje toplotnega otoka
2. Biodiverziteteta
3. Vezava ogljika in produkcija biomase
4. Izboljšanje kakovosti zraka
5. Zmanjševanje hrupa

- Z MZI lahko prispevamo k zmanjševanju hrupa v mestih, saj rastline:
  - Absorbirajo energijo zvoka (predvsem visoke frekvence)
  - Preusmerijo zvok in razpršijo zvočne valove (difuzija hrupa)
  - Ustvarjajo naravne zvoke (šelesenje listov), s čimer prekrivajo urbane.

Drevesa, zelene stene...
...za rast potrebujejo vodo

→ Integracija z MZI

Družbene funkcije

1. Izboljšanje fizičnega in mentalnega zdravja
  - Blaženje hrupa
  - Izboljšanje kakovosti zraka
  - Zmanjševanje učinka toplotnega otoka
2. Družbena povezanost
  - Zelene površine za druženje
  - Skupna skrb za MZI
3. Hrana
  - Zbiranje deževnice → boljši pridelek
4. Rekreacija
5. Estetika

Zelena streha veleblagovnice, Aarhus, Danska

Rekreacijske površine in večnamenska MZI za čiščenje preлива iz mešane kanalizacije Gorla Maggiore, Italija (foto IRIDRA srl)

Vodna igrala za otroke in odrasle

03 Tečaj o MZI

Mikrodokazilo

- Tečaj je namenjen implementaciji interdisciplinarnega pristopa pri načrtovanju odprtih javnih in zelenih javnih površin v korelaciji z modro-zelena infrastrukturo (MZI).
- Cilj: pridobivanje dodatnih kompetenc, ki jih trenutno ni v obstoječih študijskih programih.
  - Predvsem kompetence, ki bodo omogočile širše razumevanje problema ter vodile k medsektorskemu in multidisciplinarnemu naslavljanju izzivov mest.

MODRO-ZELENA INFRASTRUKTURA Načrtovanje in umeščanje v prostor

Vabljeni na brezplačen tečaj!

Priznavanje tečaja: mikrodokazilo, ECTS (2), točke poklicnega usposabljanja - ZAPS (3+2) in IZS (5).
Izvajalci tečaja: Univerza v Ljubljani - FGG, BF, FA in EF.

UNIVERZA
V LJUBLJANI
NOO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN INOVACIJE
Financira
Evropska unija
NextGenerationEU
Tečaj financira NOO.

Vsebina tečaja:

Interdisciplinarno delo in povezovanje urbanizma, krajinske arhitekture ter vodarstva in okoljskega inženirstva za vzpostavitev učinkovite in večnamenske MZI, vključno z investicijsko ekonomiko ter vplivom na okolje.

Komu je tečaj namenjen?

Štrokevnikom iz prakse: nosilci urejanja prostora, projektanti različnih strokovnih profilov - vodarji/okoljski inženirji, arhitekti, krajinski arhitekti

Študentom vodarstva in okoljskega inženirstva, prostorskega načrtovanja, krajinske arhitekture, urbanizma in arhitekture ter gradbeništva

Modularnost in obseg tečaja:

Skupni del: Uvod v MZI (12 ur)

Opcija A: Prostorsko in urbanistično načrtovanje MZI (13 ur)

Opcija B: Načrtovanje in dimensioniranje MZI (13 ur)

Termini izvajanja tečaja:

Skupni del: 4 termini, april - maj 2025

Izbirni del: 4 termini, september - oktober 2025

Lokacija tečaja: Ljubljana

Oblika izvedbe tečaja: Hibridna predavanja, problemsko učenje, terensko delo.

Prijavnica na povezavi

Struktura

- 25 ur, dva sklopa
  - **Sklop 1:** 13 ur, skupen za vse udeležence
    - Uvod v MZI – definicije, funkcije, pravni okvir
  - **Sklop 2:** 12 ur, udeleženci lahko izbirajo med:
    - A: Prostorsko in urbanistično načrtovanje MZI
    - B: Načrtovanje in dimenzioniranje MZI
- V popoldanskem času v prostorih UL FGG ali hibridno
- Vključen terenski dan

1. Sklop (skupen): Uvod v MZI

Srečanje	Vsebina
1	Urbani vodni krog - splošno: upravljanje, načini odvajanja. Zelene urbane površine (sistemi in tipologija). Domače delo: vprašalnik o lastnem primeru.
2	MZI: definicija, hidrološke in okoljske funkcije ter koristi. Pravni okvir.
3	Ogled že izvedene MZI v Ljubljani in okolici; uporaba merilne opreme za spremljanje učinkovitosti MZI.
4	Ekonomski vidik MZI (stroški in koristi). Diskusija, problemsko učenje: skupine predstavijo izbrani problem/primer.

2.a sklop: Prostorsko in urbanistično načrtovanje MZI

Srečanje	Vsebina
1	Okoljske in urbane funkcije MZI. MZI kot del strateškega prostorskega razvoja.
2	Urbanistično načrtovalski vidik. Projektiranje/oblikovanje MZI.
3	Delo na projektu v skupini s konzultacijami.
4	Predstavitev rešitve problema izbranega v sklopu 1.

2.b sklop: Načrtovanje in dimenzioniranje MZI

Srečanje	Vsebina
1	Urbana hidrologija. Osnovni principi dimenzioniranja MZI: količinski vidik.
2	Osnovni principi dimenzioniranja MZI: kakovostni vidik. Načrtovanje z naravnimi viri.
3	Delo na projektu v skupini s konzultacijami.
4	Predstavitev rešitve problema izbranega v sklopu 1.

Izvajalci

Nataša Atanasova
Matej Radinja
Darja Istenič
Primož Banovec
Alma Zavodnik Lamovšek
Gregor Čok

Matevž Juvančič

Darja Matjašec
Nejc Florjanc
Vesna Zupanc

Anton Manfreda
Polona Domadenik

Interdisciplinarnost tečaja je zagotovljena s sodelovanjem predavateljev iz različnih članic Univerze v Ljubljani.

Obveznosti

- Prisotnost 80 %
- Po prvem sklopu predstavitev izbranega problema skupine (4. srečanje)
- Po drugem pa predstavitev predlagane rešitve (8. srečanje)

Priznavanje

- **Univerza v Ljubljani**
  - Mikrodokazilo v višini 2 KT ECTS.
- **Inženirska zbornica Slovenije (IZS)**
  - pooblaščen in nadzorni inženirji za udeležbo na tečaju pridobijo 5 kreditnih točk iz izbirnih vsebin skladno s Splošnim aktom o stalnem poklicnem usposabljanju pooblaščenih inženirjev.
- **Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS)**
  - Člani ZAPS pridobijo 3 KT za prvi dan in 2 KT za vsak naslednji dan znotraj posameznega sklopa (max. 9 KT za posamezni sklop) / Sklop B – teorija in referenčna praksa.

04 Primer deževnih vrtov na UL FG

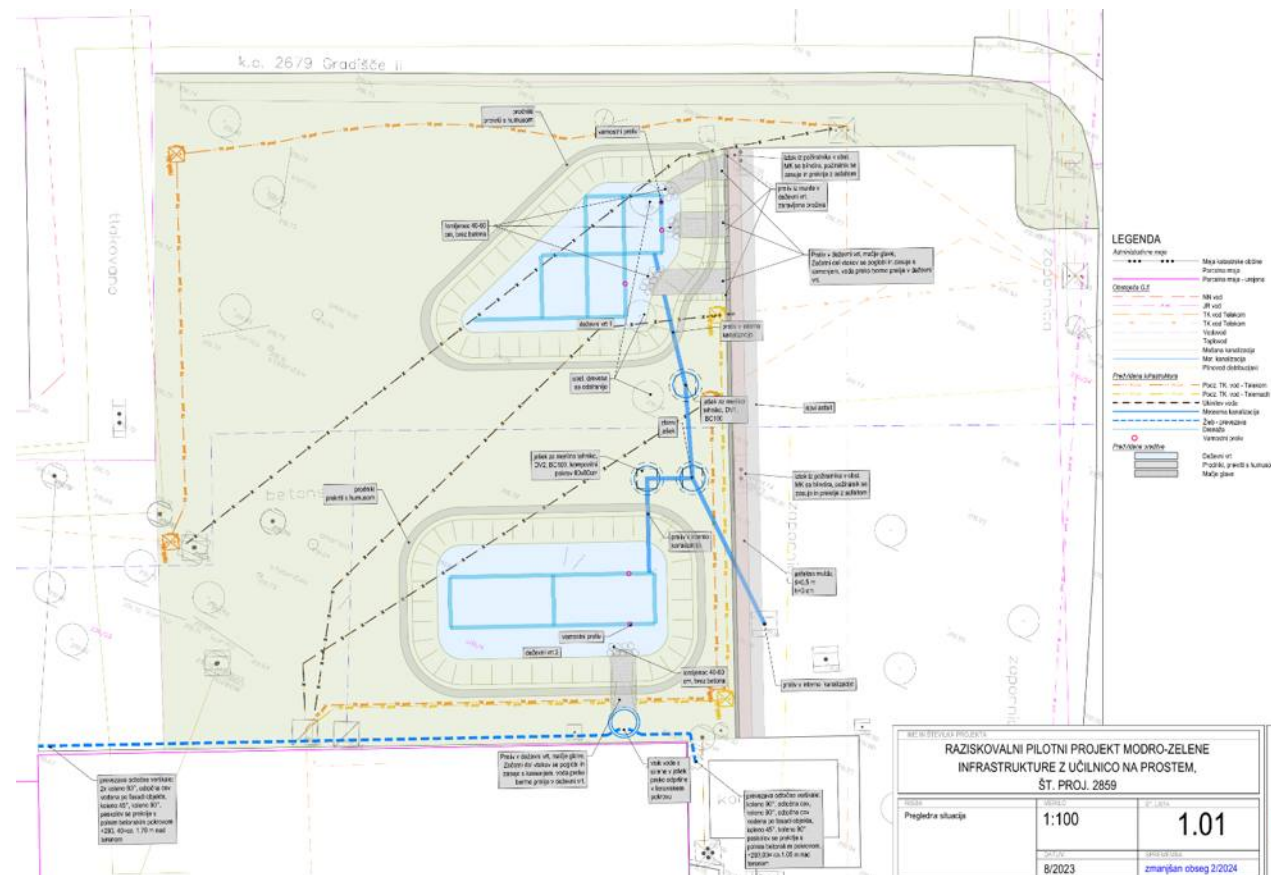
Deževni vrtovi na UL FGG

- Izvedba v okviru projekta *Univerza v Ljubljani za trajnostno družbo – ULTRA*
- *Lokacija: Oddelek za okoljsko gradbeništvo, UL FGG (Hajdrihova ulica 28, Ljubljana)*
- *Namen deževnih vrtov:*
  - *Prikaz in spremljanje delovanja deževnih vrtov ter vključitev v študijski in raziskovalni proces.*
  - *Z zadržanjem prvega naliva padavinske vode iz prispevnega območja, se razbremeni javni kanalizacijski sistem, v katerega se je predhodno odvajala padavinska voda.*

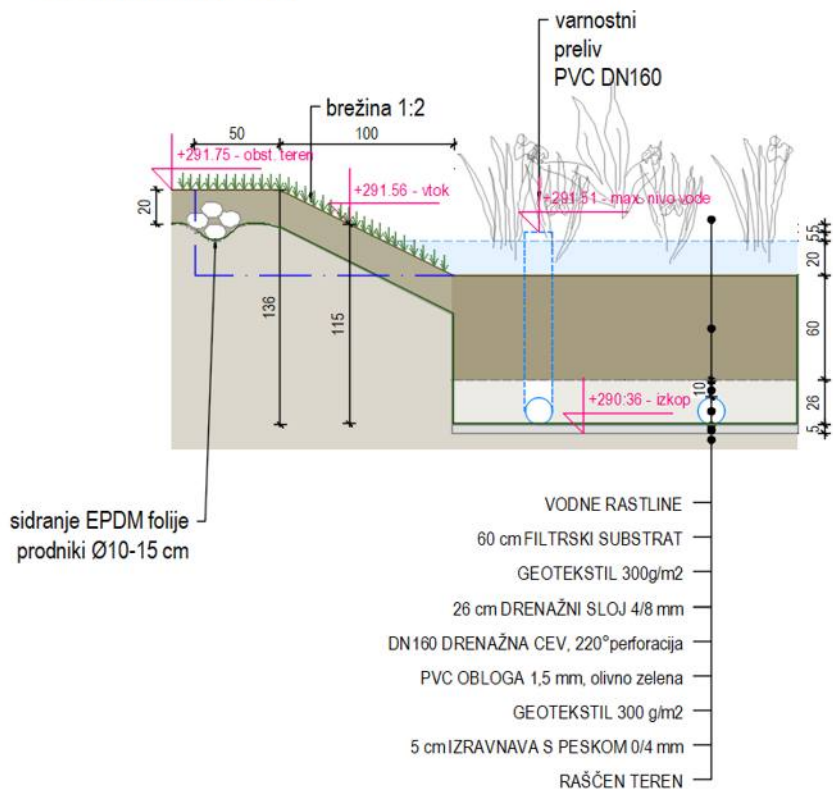
Situacija

- Deževna vrtova sta dimenzionirana na 15 min naliv s povratno dobo 5 let (252 l/s*ha).
- Severni deževni vrt zbira padavinski odtok iz parkirišča s površino dobrih 300 m² ter ima zadrževalni volumen 6,6 m³ ter zavzema površino 33 m².
- Južni deževni vrt zbira površinski odtok iz strehe fakultete s površino slabih 400 m² ter ima zadrževalni volumen 8 m³ ter površino 40 m².

Karakteristike deževnih vrtov

DEŽEVNI VRT - KPP

Gradnja deževnih vrtov

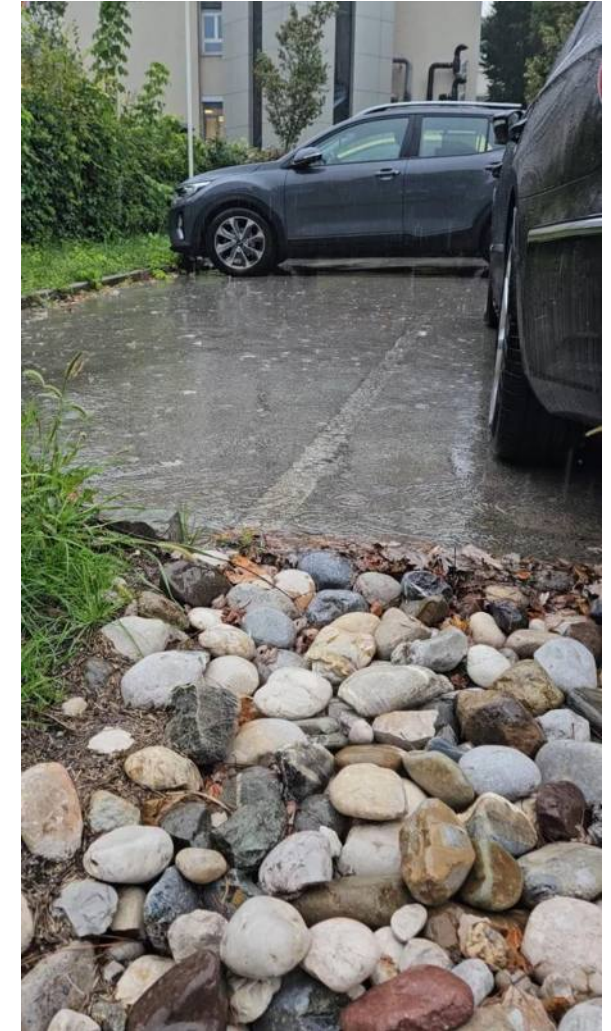
Gradnja deževnih vrtov

Spremljanje delovanja deževnih vrtov

- Meritve dotoka in iztoka iz DV (pretok in kakovost).
- Z opazovanjem koncentracije suspendiranih snovi, hranil, težkih kovin, mineralnih olj in policikličnih aromatskih ogljikovodikov (PAH) v različno onesnaženi vodi (dotok iz parkirišča in strehe) bomo določili čistilni učinek filtrnega substrata z rastlinami in mikroorganizmi.

MODRO-ZELENA INFRASTRUKTURA

Načrtovanje in umeščanje v prostor

UNIVERZA
V LJUBLJANI

NAČRT ZA
OKREVANJE
IN ODORNOST

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN INOVACIJE

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

Thank you for attention
Hvala za pozornost

